

de mos

Jaargang 34
April 2018

ISSN 0169-1473

Een uitgave van het
Nederlands
Interdisciplinair
Demografisch
Instituut

Bulletin
over
Bevolking
en
Samenleving

4

NIDI

inhoud

- 1 Thaise migrantenvrouwen in Nederland en Zweden
- 4 Flexibel contract staat een vaste partnerrelatie onder laaggeleiden in de weg
- 5 De Amerikaanse droom vervaagt
- 8 Risico op sterven door vliegtuigongeluk sterk afgenomen

Foto: Roel Wijnants/Flickr

Thaise migrantenvrouwen in Nederland en Zweden

KAREN HAANDRIKMAN & NATASHA WEBSTER

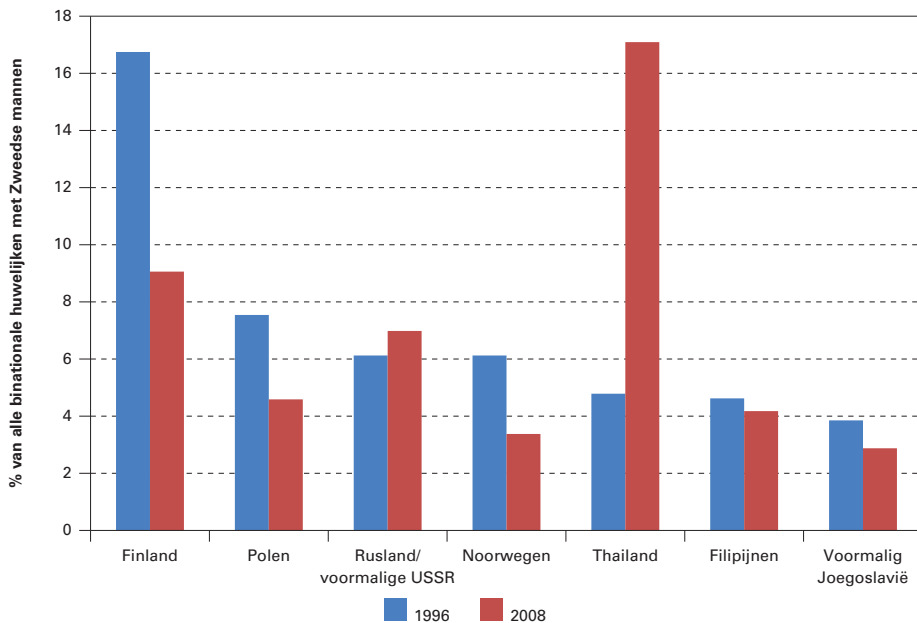
In de laatste 20 jaar zien we een forse toename van Thaise migratie naar Europa. In Nederland wonen nu ongeveer 13.000 mensen die in Thailand zijn geboren; drie keer zo veel als 20 jaar geleden. In het minder bevolkte Zweden zijn nu 40.000 Thaise migranten, en is de Thaise bevolking sinds 1998 met een factor vier toegenomen. Hoe vergaat het deze bijzondere migrantengroep?

In het traditionele migrantenverhaal is de doorsneemigrant een man, jong en alleenstaand. Dat verhaal gaat zeker niet op voor de migranten die van Thailand naar Europa komen. Zo is maar liefst 80 procent van de Thaise migranten in Zweden en Nederland een vrouw, en komt het merendeel van de Thaise vrouwen naar Europa als huwelijksmigrant. Van alle Thaise migranten met een partner heeft ongeveer 85 procent een Nederlandse dan wel Zweedse partner (dit percentage ligt rond 35 procent voor andere migrantenvrouwen in Zweden). In Zweden hebben Thaise vrouwen sinds het begin van de 21ste eeuw Finse vrouwen vervangen als belangrijkste 'leverancier' van buitenlandse echtgenotes (zie figuur 1). In Nederland staan Thaise vrouwen op nummer vier op de ranglijst van huwelijksmigrantinnen.

Achtergrond

Thailand is een belangrijke toeristische bestemming voor Europeanen, voornamelijk van Russen, Engelsen en Duitsers, maar ook van Zweden en Nederlanders. Jaarlijks reizen ongeveer 300.000 Zweden af naar dit Aziatische land. Het toerisme is een belangrijke reden voor de toename in huwelijken tussen Zuidoost-Aziatische vrouwen en westerse mannen. De eerste Thaise huwelijksmigrantinnen kwamen naar Zweden en

Figuur 1. Populairste landen van herkomst van buitenlandse echtgenotes in Zweden, in 1996 en 2008

Bron: Zweedse registerdata (PLACE database, Uppsala Universiteit).

Nederland in de jaren zeventig. Eerdere migranten kwamen vaak via bekenden of familieleden. Figuur 2 laat zien dat vooral in recente jaren het aantal Thaise vrouwen in Zweden en Nederland is toegenomen. Dit wordt voornamelijk toegeschreven aan het toegenomen toerisme en het internet als middel om partners te ontmoeten.

Huwelijksmigranten en machtsverhoudingen

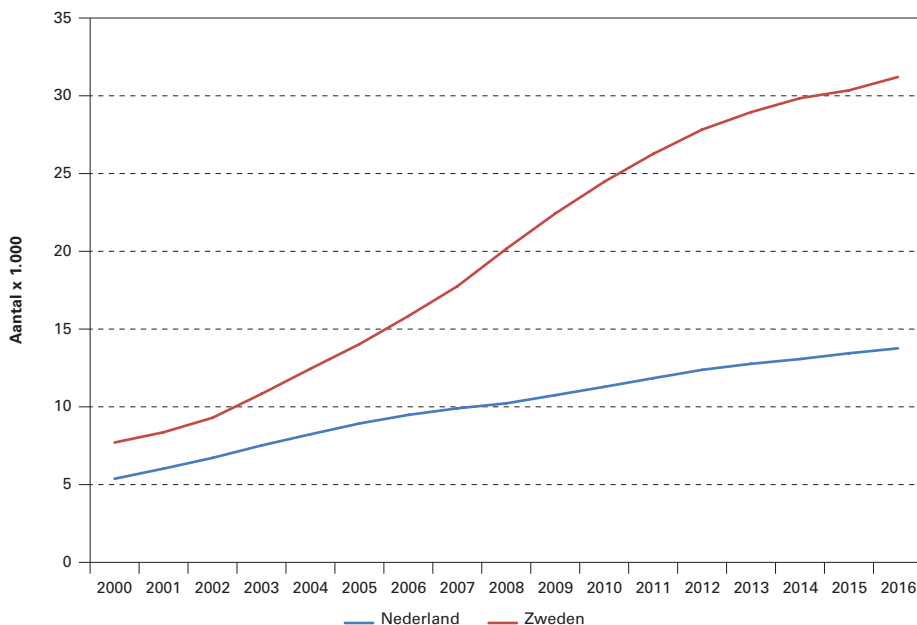
Huwelijksmigratie wordt in de literatuur en de media vaak geïnterpreteerd als eenrichtingsverkeer, zowel wat betreft geografie als wat betreft macht en zeggenschap (in de vakliteratuur aangeduid als ‘agency’): een vrouw uit een minder ontwikkeld land trouwt met een man in een westers land waarbij de man wordt gezien als degene met de macht en de middelen. De vrouw wordt niet beschouwd als iemand met een eigen stem en wil, maar wordt naar Europa ‘gehaald’. Op veel internationale datingsites worden Thaise

vrouwen aangeprezen als lief, traditioneel, zorgzaam en onderdanig. Dit soort geseksualiseerde beeldvorming draagt bij aan hoe deze migranten worden gezien in zowel Thailand als Europa. In de Zweedse media wordt vaak een stereotiep beeld geschetst van de problemen verbonden aan Thais-Zweedse paren, te weten dat van ongelijke machtsverhoudingen, een geschiedenis van seks-toerisme en andere sociale problemen waarbij de Thaise vrouwen worden neergezet als materialistische plattelandsvrouwen en onwetende slachtoffers. Klopt dat beeld als we kijken naar de sociaaleconomische status van deze vrouwen, en wat zijn hun eigen verhalen over hun migratie, integratie en hun levens in Europa?

Profiel van Thaise migrantenvrouwen

Thaise migrantenvrouwen zijn, vergeleken met andere huwelijksmigranten, vaak ouder dan 30 jaar en velen hebben al eerdere huwelijken achter de rug, soms met negatieve ervaringen. De meesten komen van het platteland in het noorden van Thailand en zijn vaak eerder in hun leven verhuisd voor werk naar onder andere Bangkok, andere gebieden in het zuiden, of zelfs naar het buitenland. Trouwen met een westerling als huishoudstrategie komt steeds vaker voor. Veel vrouwen willen hun kinderen een beter leven in Europa geven. De vrouwen hebben hun partner op uiteenlopende manieren ontmoet, zowel in het toeristische circuit als via werk of vrienden. Alle geïnterviewde vrouwen gaven aan een bewuste keuze te hebben gemaakt om te trouwen met een Europese partner. Het was echter wel een keuze waar ze vaak lang over na hebben gedacht. Door hun huwelijk gaat hun status in Thailand omhoog, een status die nog eens wordt versterkt door het regelmatig sturen van geld naar familieleden in Thailand. Om een idee te krijgen om welke bedragen het gaat: in beide landen sturen de vrouwen naar eigen zeggen ongeveer 100 tot 700 euro per maand naar het thuisfront. Qua status leven deze Thaise vrouwen in twee werelden omdat zij in Europa een lage sociale status genieten.

Figuur 2. Aantal Thaise vrouwen in Nederland en Zweden, 2000-2016

Bron: CBS Statline (2017); Statistics Sweden (2017).

In Nederland of Zweden is een doorsneehuwelijk een individuele kwestie: het betekent vooral veel voor de twee mensen die de huwelijksrelatie aangaan. In Thailand brengt een huwelijk veel meer verplichtingen met zich mee en zien familieverhoudingen er heel anders uit. Volwassen kinderen worden geacht hun ouders en eventueel andere familieleden emotioneel, financieel en materieel te ondersteunen. Dochters hebben hierin een zwaardere taak dan zonen, en worden primair verantwoordelijk geacht voor de zorg van hun ouders. Ook wordt van oudere broers en zussen verwacht dat ze bijvoorbeeld aan de opleiding van jongere broertjes en zusjes meebetalen. Zoals reeds eerder gememoreerd voldoen de meeste geïnterviewde vrouwen aan deze taak door regelmatig geld te sturen naar familieleden. Hun Europese partners hebben niet altijd evenveel begrip voor deze situatie, en in sommige gevallen leidt dit tot conflicten.

De vrouwen die voor 1995 naar Europa kwamen waren veelal jong en laagopgeleid, ook vergeleken met andere migrantenvrouwen. Maar in de

laatste tien jaar zijn Thaise migrantenvrouwen in Zweden steeds ouder en ook vaker hoogopgeleid - bijna een derde van de recent gearriveerde vrouwen is hoger opgeleid. De vrouwen in het Nederlandse onderzoek waren over het algemeen lager opgeleid. Uit de interviews valt op te maken dat echtscheidingen onder Thais-Zweedse en Thais-Nederlandse stellen vrij veel voorkomen. Veel vrouwen vinden echter na een scheiding snel een nieuwe partner en blijven in Europa.

Arbeidsethos en ondernemerschap

Zowel in Zweden als in Nederland staan Thaise vrouwen bekend om hun hoge arbeidsparticipatie. In Zweden is hun arbeidsparticipatie net zo hoog als de participatie van in Zweden geboren vrouwen. Wel is het zo dat veel vrouwen lastig passend werk vinden als ze hoogopgeleid zijn. Het ontbreekt hen vaak aan netwerken, kapitaal en andere belangrijke ingangen op de arbeidsmarkt. Deze waarneming geldt echter voor veel groepen immigranten. De Europese partner speelt een belangrijke rol bij het vinden van werk of het opstarten van een bedrijf; hij heeft vaak wel ingangen waar zijn partner van kan profiteren.

Thaise vrouwen staan voorts bekend om hun ondernemerschap, en ook in Zweden hebben ze vaker dan andere migrantenvrouwen en Zweedse vrouwen een eigen bedrijf. De belangrijkste sectoren waarin zij werkzaam zijn betreffen het toerisme en de voedsel- en gezondheidsindustrie. In vrijwel elk Zweeds dorp is wel een Thais afhaalrestaurant te vinden en meestal ook een Thaise massagesalon. Omdat Thailand een populaire vakantiebestemming is zijn beide gemeengoed geworden in Zweden. Daarnaast hebben Thaise ondernemers in Zweden vaak niet alleen een bedrijf in Zweden, maar ook in Thailand. Hoogopgeleide Thaise vrouwen zijn vaak zelfstandig ondernemer. En wellicht dat een relatie met een man die zelfstandig ondernemer is aanstekelijk werkt: deze Thaise vrouwen hebben een vier keer zo hoge kans om zelf ook een eigen bedrijf te hebben. Het zijn creatieve ondernemers, die ingenieuze manieren vinden om hun bedrijf aan de lokale markt aan te passen. Een voorbeeld is een Thaise vrouw die in haar Zweedse massagesalon klanten in een aparte kamer masseert, in tegenstelling tot Thailand, waar klanten vaak bij elkaar in dezelfde ruimte behandeld worden. Een ander voorbeeld is een Thaise vrouw die in haar restaurant de gerechten heeft aangepast aan lokale eetgewoontes.

Leeftijdverschil partners

Uit het Zweedse onderzoek blijkt dat bij 40 procent van alle Thais-Zweedse paren de man meer dan tien jaar ouder is dan de vrouw. Zulke leeftijdsverschillen komen ook wel voor bij Filipijns-Zweedse paren, maar ze zijn veel groter bij de Thais-Zweedse stellen. Grote leeftijdsverschillen tussen mannen en vrouwen in een relatie worden vaak geassocieerd met genderongelijkheid, een slechtere onderhandelingspositie voor de vrouw en minder kansen voor vrouwen in het algemeen. De vrouwen in het Zweedse onderzoek zeggen dat zij het leeftijdsverschil ook wel als een probleem zien. Maar de meeste vrouwen geven in

Voor het Zweedse onderzoek dat ten grondslag ligt aan dit artikel werden registerdata van de hele bevolking gebruikt om de demografische en sociaaleconomische kenmerken van de Thaise bevolking in kaart te brengen. Ter aanvulling zijn diepte-interviews met Thaise vrouwen gehouden om nuance aan te brengen in hoe we deze processen kunnen begrijpen. De meeste geïnterviewde vrouwen zijn woonachtig op het platteland. Voor de Nederlandse invalshoek zijn recente gegevens van het CBS gebruikt en wordt verwezen naar het proefschrift van Panitee Suksomboon die in 2009 promoveerde op een onderzoek naar Thaise migranten in Nederland, gebruik makend van kwalitatieve onderzoeksmethoden.

het onderzoek ook aan dat zij van plan zijn om gezamenlijk terug te keren naar Thailand als hun man met pensioen gaat. De meesten hebben ook al gezamenlijk een huis gekocht in Thailand, ter voorbereiding op een latere levensfase.

Passieve slachtoffers of actieve deelnemers?

Huwelijksmigratie brengt het gevaar met zich mee dat de machtsverhoudingen tussen man en vrouw binnen een relatie onevenwichtig zijn: de economische, geografische en culturele verschillen tussen land van herkomst en bestemming zijn immers vaak aanzienlijk. Maar ondanks deze verschillen kunnen vrouwen wel degelijk hun eigen wil uitoefenen binnen hun relatie en bewuste keuzes maken ten aanzien van hun levensloop en die van hun familieleden. Uiteraard zijn er meer mogelijkheden voor zelfstandigheid wanneer men financieel onafhankelijk is of als de echtgenoot gepensioneerd is. Daarnaast vindt er vaak een kentering in de machtsverhoudingen plaats als de stellen in Thailand zijn. Thaise migrantenvrouwen in Europa zijn in redelijke mate financieel onafhankelijk van hun partner, en zijn actief op de arbeidsmarkt en sterk ondernemingsgezind. Ook wat betreft het leren van een nieuwe taal zijn ze doorgaans goed geïntegreerd in Zweden en Nederland.

Ondanks het stereotiepe beeld zijn de meeste Thaise vrouwen onafhankelijk en ondernemend. Vrouwen in Thailand hebben over het algemeen een sterke economische positie, maar de traditionele genderongelijkheid speelt ondanks die sterke positie een grote rol in hun beslissingen. Ook

Foto: Paval Hazinski/Flickr

in Europa is economische onafhankelijkheid belangrijk voor hen. Ze brengen hun echtgenoten misschien wel hun slossen, maar zij beslissen over hoe het gezinsinkomen wordt besteed. Toch is de situatie van veel Thaise migrantenvrouwen er een van ongelijkheid. Vooral in de eerste jaren zijn ze afhankelijk van hun, vaak veel oudere, partner. Een aanzienlijk deel, zeker de oudere generaties Thaise migrantenvrouwen, is laagopgeleid en heeft geen rooskleurige arbeidsmarktpositie. Maar binnen deze omstandigheden creëren Thaise vrouwen vaak mogelijkheden voor zichzelf, bijvoorbeeld door het starten van een eigen bedrijf. Ze gebruiken hun migratie als een hulpmiddel om hun positie in de maatschappij te verbeteren.

Karen Haandrikman, Stockholm University,
e-mail: Karen.haandrikman@humangeo.su.se

Natasha Webster, Stockholm University,
e-mail: Natasha.webster@humangeo.su.se

LITERATUUR:

- Sociaal en Cultureel Planbureau (2014), *Huwelijksmigratie in Nederland. Achtergronden en leefsituatie van huwelijksmigranten*. Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag.
- Suksomboon, P. (2009), *Thai migrant women in the Netherlands: Cross-cultural marriages and families*. Proefschrift Universiteit Leiden, Leiden.
- Webster, N. en K. Haandrikman (2016), Thai women in Sweden: Victims or participants? *Social Sciences Asia* 2(1), pp. 13–29.
- Webster, N. en K. Haandrikman (2017), Thai women entrepreneurs in Sweden: Critical perspectives on migrant small businesses. *Women's Studies International Forum* 60, pp. 17-27.